

EI

**kaikelle
väkivallalle!**

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Ravvuuh áámmátlii já luvâtâhškovlim uáppeid

**Seksuallii hemâdem já viehâvâldi estim já
ton vuástá toimâm**

Orostit seksuallii hemâdem já viehâväldi!

Seksuallâš hemâdem tâi viehâväldi sáttá tábáhtuđ kost peri, ovdâmerkkân sosiallii mediast. Hemâdem lii-uv lasanâm viermist já almolijn soojijn.

Mast lii koččâmuš, maid heemâdmân já viehâváaldán puáhtá porgâđ já maht torvolâšvuodâ puáhtá lasettiđ?

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Seksuallâš hemâdem já viehâväldi – maid toh merhâšeh?

Seksuallâš hemâdem uáivild sánálii, fyysilii tâi nubelágán seksuallii ij-tuoivum lattim, mii luávkkáá jieđlii tâi fyysilii kuoskâmettumvuodâ eromâšávt šoddâdmáin äštee, vajemielâlii, huánnoo, vuáládittee tâi atâšteijee pirrâs. Seksuallâš viehâväldi luávkkáá ain ulmuu kuoskâmettumvuodâ tâi jiešmeridemvuoigâdvuodâ.

Seksuallâš hemâdem já viehâväldi tovatteh kierdâmâš ulmui. Hemâdem já viehâväldi vaigutteh toos, maht olmooš uáiná jieijâs roopâ já aldavuodâ, olmooškoskâvuodâid já jieijâs seksuallâšvuodâ. Viehâväldist čuávuđ tiervâsvuotâčuolmah, palotileh, kivsedem tâi čovgim.

Seksuallâš viehâväldi lii rikos. Tondiet tast lii ain tehálâš sárnuđ, já almottiđ tábáhtum ääšist oppálájdâs pargoviehân, aitardeijeid já polisân.

Seksuallii hemâdem já viehâväöldi siisâ kuleh ovdâmerkkân:

- seksuallávt painâšum viestâi já kovematerialij vuolgâtem
- kuuvij tâi ulmuu kommentistem
- fyysilâš ij-tuoivum lattim já kuoskâtem: njavkkâm, čárvum, tuášikum, tuáppum tâi nubelágán kuoskâttállâm ovdâmerkkân suhâorgaanáid, pootân, njammaid tâi jyelgimaddui.
- suhâpiälálii tâi seksuallii lattiimân uálgutteijee vátámušah tâi iävtuttâsah
- páguttem seksuallii tahon, mii luávkkáá jiešmeridemvuoigâdvođâ
- páguttem seksuallii material keččâmân tâi seeksin
- vuálá 18-ihásii seksuallâš ávhástállâm já vuálá 16-ihásii hokâttállâm seksuallijd tavvoid
- seksualpalvâlus uástim vuálá 18-ihásii ulmust
- illáastem, meid siärvástállâmkoskâvuodâst, ávus- tâi näimilittoost
- kunneeviehâväldi já suhâorgaanij čuopâdem

Laahâ syeijee eromâšávt vuálá 16- já 18-ihásijd

Suomâst láá kyehti syejiäheräaji: vuálá 16 já vuálá 18 ihheed.

Vuálá 16-ihásâžân ij uážu toohâđ seksuallijd tavoid tâi onâččiđ suin. Seksuallii hemâdem tavoh tolkkovuvvojeh seksuallâžžân viehâväldin, jis toh čyecih vuálá 16-ihásâžân. Vuálá 16-ihásâš ij pyevti jieš adeliđ tohâlii mietâmuš seksuallii tahon tâi oonâšmân rävisulmuin tâi nuoráin, kote lii čielgâšávt puárâsub ko sun jieš.

18 ive syejiäheräaji syeijee nuorâ perruu siskiibiäláá, luáttámuškoskâvuodâst tâi auktoritetsajattuvâst tábáhtuvvee seksuallii ávhástállâm vuástá.

Vuálá 18-ihásii seksuallávt painâšum kovematerial haaldust toollâm já jyehim lii ain kiendum

Lasetiäđuh: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>

Maht mun tooimâm, jis kuáhtáám seksuallii hemâdem já viehâväldi?

- eedâ ij, já táátu et hemâdeijee jaska heemâdmist
- jis tilálâšvuotâ lii epičielgâs, te sáárnu ääšist já muštâl, moh tavoid hemâdeh tuu
- mušte, et veikkâ tun jieš puávtáččii ettâđ maiden tâi toimâđ váduhis tilálâšvuodâst, te ovdâsvástádâs heemâdmist já viehâväldist lii ain ton tahhest
- táárbu miel vyelgi meddâl tilálâšvuodâst já moonâ ulmui kuuvl, kiäid anah torvolâžžân
- väöldi koveváldusijd viermist tábáhtuvvee unohis ohtâvuodâväldimijn
- hárjuttâl iše uuccâm, koveváldusij väldim já heemâdmist sárnum
- muštâl vanhimáid, mii lii tábáhtum
- muštâl tiervâsvuodâtipsoi, psykologân, kuraattorân tâi máttáatteijei. Oppálájádâs pargovievâst lii almottemkenigâsvuotâ pärnáisuojâlmân já polisân sii tiätun šaddee tavoin, moh čyecih jieğân tâi tiervâsvuotân.
- uusâ iše táárbu miel
Seri-tukikeskus: thl.fi/seri
Rikosuhripäivystys: riku.fi
Nuorten Exit: nuortenexit.fi
- jis tun uáináh seksuallii hemâdem tâi viehâväldi, te piivde iše. Mušte jieijâd já iärásij torvolâšvuodâ já visâsmit, et tavo čuosâttâh finnee torjuu já iše.
- almoot oppálájádâsâst seksuallii heemâdmist tâi viehâväldist maid lah feerim. Koiğâd, magariäid toimáid virgeulmuuh ääši keezild áiguh riemmâđ.
- toovâ viehâväldist ain rikosalmottâs polisân

Kiäs puáhtá leđe ohtâvuodâst, oppálájádâs tiävdá

Jis mun lam jieš tahhee, te maht tooimâm?

- sáárnu ääšist já uusâ iše naisenvakivalta.fi,
Lyömätön linja: miessakit.fi
- uusâ iše meid oppâlájádâs tiervâsvuotâtipšoost, psykologist já kuraattorist

Maht mun puávtám vaiguttiđ torvolášvuotân?

- hemâdem já viehävääldi estim lii uási oppâlájádâs täsiáarvu, torvolii oppâperrâs já šiev toimâmkulttuur oovdedmist
- smietâ, et maht tun jieš lattiin viermist já maht sáárnuh eres ulmuin
- smietâ, maht rááhtáh torvolii saje olssâd já iärásáid
- oovded aktivlávttorvolášvuotâ já toimâmkulttuur, mast puohah váldojeh ášálávttorvolášvuotân

Maht mun puávtám suoijidâttâđ seksuallii hemâdem já viehävääldi vuástá?

- mušte, et normal seksuallii lattiimân lohtâs ain kyevtipiälásâš táttu já mietâmuš
- mušte, et tust lii vuoigâdvuotâ jieijâd raajijd já tun uázuh puoh tilálášvuotâin kiäldâttâđ puoh aasijn, maid tun jieš haalijd
- mušte meid, et seksualláš hemâdem já viehävääldi ij lah kuassin uhre suijâ, ige oovdeld mainâšum tavoin pyevti ain suoijidâttâđ
- hárvuttâl tom, maht tooimah, jis kiinii váldá tunjin ohtâvuotâ unohâs vyevi miel viermist, almoliin soojijn tâi oppâlájádâsâst
- smietâ, et main kanavain kannat leđe neetist. Almoot kanava paijeentuállei hemâdeiijee tâi äšittes siskáldâsâst.
- kuorâttâl huolâlavtt, et maid tun juáváh neetist alnestâd tâi iärásijn
- jođe tagarij aldaaš ulmuiguin tâi eres ulmuiguin, kiäid anah torvolâžžân, já jođe torvolijn soojijn já perrâmpeiviaaigij

EI

kaikelle väkivallalle!

Toimi kiusaamista, häirintää,
syrjintää ja väkivaltaa vastaan.

Taat tiedettemčaalâ lii uási Máttááttâshaldáttâs kivsedom, hemâdem, olgoštem já viehâvääldi estim siijđoi materialijn. Siijđoi ráhtim vuáđuduvá máttááttâs -já kulttuurministeriö kivsedom, viehâvääldi já hemâdem estim toimâohjelmân <https://okm.fi/kiusaamisen-ehkaisemisohjelma> sehe aalmuglii pärnistrategia tooimân piejâmân <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163541>.

Tiedettemčaalâ kulá meid riehtiministeriö ohjelmân, mon ulmen lii tuástuđ nisonáid čyeccee viehâvääldi <https://oikeusministerio.fi/naisiin-kohdistuvan-vakivallan-torjuntaohjelma>

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET